

Til Naturerhvervsstyrelsen
Center for Projekttilskud, Policy

J. Nr. 13-810-000064

Høringssvar vedr. forslag til det danske landdistriktsprogram 2014 – 2020

Mine kommentarer er på de dele af programforslaget, der vedrører det forestående arbejde med LEADER-metoden og altså det arbejde, der skal foregå i de Lokale Aktions Grupper. Jeg er overbevist om, at flere af de danske LAG'er vil være behjælpelige med udformningen af det danske landdistriktsprogram ved at komme med konstruktive høringssvar, der baseres på de mange erfaringer – positive som negative, koordinatore og LAG-bestyrelser har hentet gennem den netop afsluttede programperiode.

Det er et EU-krav, at LEADER anvendes for minimum 5 % af det samlede budget for programmet. Dette krav burde sikre LAG'erne en repræsentant i overvågningsudvalget, hvilket ikke er angivet i programudkastet (side 243/244)

Citat fra MBBL's hjemmeside og side 211 i programudkastet:

Med LEADER-principperne kan der skabes resultater, der ikke ellers ville være opnået. Principperne tilfører en større nytte værdi i det enkelte projekt og den lokale aktionsgruppes arbejde generelt, som ikke nødvendigvis var fremkommet uden inddragelsen af den lokale aktionsgruppe og det deraf følgende samspil mellem aktørerne og mellem projekterne.

LEADER-metoden kan derfor mere end at støtte aktørerne i deres normale aktiviteter – den kan tilføre en større nytte værdi, for eksempel ved at skabe netværk, der fremmer tværsektorielt og nyskabende samarbejde, og sætte projekterne ind i en større sammenhæng, der giver de bedste løsninger på de lokale udfordringer.

Citat fra seminar: "Successful implementation of Rural Development Programmes" Bruxelles, den 29.01.2014 v. Căciian Ciolos, kommissær for landbrug og landdistriktsudvikling, i afsluttende indlæg (i egen oversættelse) *Kommissæren sagde blandt andet:*

Vi er ved at gennemføre en reform, og vi har forsøgt at samle al den erfaring vi kunne, for derved at komme frem til det bedste arbejdsgrundlag.

I udformning og implementering af programmet skal vi have fokus på at:

- sikre en kombination af de to søjler
- søge en kombination med strukturfondene. Under vores arbejde med reformen har vi set, at det er fremtiden: vi skal se på hvert enkelt område og derud se hvordan dette område skal sikres og udvikles.
- udforme et program med tydelige mål. Det skal være enklere og hurtigere
- kunne dokumentere hvad vi vil, hvad vi har gjort og hvad vi har opnået
- forfølge intentionerne med bottom-up tilgangen. Vi skal være tro mod LEADER-tankens. I begyndelsen af LEADER-arbejdet blev der givet frihed og rum til disse LEADER-grupper, og det kom der meget godt ud af. Vi har sidenhen erfaret, at for meget administration vil slå LEADER-tankens ihjel. Vi skal se potentialerne i metoden og gøre brug af dem, og håber at vi magter at finde en måde, at anvende LEADER, så vi kan få gavn af de potentialer der ligger i metoden
- få spurgt græsrodderne om, hvad deres virkelige behov er
- sikre at vores fejlrate kommer ned, derfor vil vi være krævede mht. en simplificering: det skal gøres nemmere for den enkelte modtager at deltage i programmet uden at lave fejl
- høre input fra de potentielle deltagere i programmet (støttemodtagere) – og dermed sikre at deltagerne er involveret i processen med at udforme programmet.

I forhold til ovennævnte er det vigtigt at tage fat på sagsbehandling og regelforenkling. Ifølge program-udkastet vil arbejdsdelingen mellem NaturErhvervsstyrelsen og LAG'erne være som for den hidtidige programperiode, og det er desværre nødvendigt at påpege, at dette samarbejde ikke fungerede optimalt.

Det er beskæmmende at høre hvordan ansvaret for disse problemer konsekvent lægges hos projektholdere, koordinatore og LAG-bestyrelser. Dersom der fremover skal etableres et frugtbart og effektivt samarbejde, er det vigtigt, at alle parter inddrages i forhold til mulige forbedringer.

Det er nødvendigt, at der forud for opstart af egentlig projekt-ansøgningsperiode (formentlig 2015) vil være

etableret en god dialog og en fælles forståelse omkring regler og derudover at der er et velfungerende IT-system til rådighed, som effektivt kan varetage ansøgninger, ændringer, afrapporteringer og ud fra indtastet data også vil kunne give hurtige blik på effekter og evalueringer.

Det er vigtigt at understrege, at det ikke er tilstrækkeligt, at vi sikrer dannelsen af nogle LAG'er under Landdistriktsprogrammet. Det er vigtigt, at LEADER-metoden kan udfoldes inden for de givne rammer, og det er vigtigt, at programmet udformes, så det er muligt at følge de syv nøgleprincipper i LEADER-metoden, som er:

1. Bottom-up strategi
2. Områdebaserede lokale udviklingsstrategier
3. Partnerskaber i form af lokale aktionsgrupper
4. Gennemførsel af samarbejdsprojekter
5. Tværsektoriel tilgang
6. Gennemførsel af innovative strategier
7. Netværkssamarbejde mellem lokale partnerskaber.

Der er flere elementer i forslaget, som virker begrænsende for nogle af disse principper:

1. **Bottom-up strategi.** Bottom-up er en helt anderledes proces og tilgang, end der er etableret i vores ellers topstyrede hverdag. Arbejdet er for en stor del ulønnet, og denne frivillige indsats – fra både bestyrelse og projektholdere – skal anerkendes og værdsættes, dersom arbejdet i LAG'erne skal kunne fortsætte. Det er derfor meget uheldigt, at der side 138 nederst er anført, at honoreringen af det frivillige arbejde fjernes i forhold til medfinansiering. Jeg ser dog med fortrøstning, at dette vil blive genovervejet efter høringen, og jeg håber at det vil blive medtaget på samme måde som i sidste programperiode.
Derudover bør man se mængden af den frivillige arbejdskraft som én af de søgte indikatorer for projekternes effekt – idet det frivillige arbejde er med til at skabe partnerskaber, samarbejde og innovation.
2. **Områdebaserede lokale udviklingsstrategier.** Det uheldigt, at der i forbindelse med udformningen af LAG'ens udviklingsstrategi er anført, at strategierne udarbejdes af "det lokale partnerskab" (side 232), samt at det udelukkende er "regionale kompetencecentre" der kan søge støtte til dette arbejde (side 213). Ansvar og ejerskab til udviklingsstrategien skal ligge hos den enkelte LAG, og det er derfor vigtigt, at LAG'erne også har mulighed for at søge støtte til de behov, de må have i forbindelse med udformningen af strategien.
3. **Partnerskaber i form af lokale aktionsgrupper.** Udvælgelsesprocessen i forhold til at godkende de potentielle og ansøgende LAG'er er meget vigtig. LEADER-metoden er ikke en vanlig metode, og arbejdsmetoden er ofte meget forskellig fra hvad man finder i den offentlige administration. Hele tilgangen vil derfor være anderledes end den vanlige, og det skal der sikres rum til. Det er fint formuleret i programudkastet både side 76 og side 211 ff. Det er derfor også vigtigt, at den krævede udvælgelseskomite skal omfatte medlemmer med kompetencer og erfaring i forhold til at beskrive, benytte og vurdere LEADER-metoden. Ifølge programudkastet er det denne komite, der står for vurdering og accept af de grupperinger, der ønsker at udgøre en LAG. De nævnte medlemmer (side 231) kan ikke nødvendigvis forventes, at have hverken kendskab til / respekt for metoden eller viden om den "større nytteværdi" (side 211 nederst) der hentes gennem arbejde med LEADER-metoden. Derudover har jeg noteret mig, at der i forslaget er muligheder for at aktiviteter i byområder, der ikke er beliggende i et LAG-område kan modtage tilskud, dersom aktiviteten kommer LAG-området til gode. (side 231) For at forhindre en fejl-fokusering af indsatsen, er det vigtigt i sådanne tilfælde at sikre og dokumentere, at der er opbakning til aktiviteten blandt LAG-områdets beboere.

4. **Gennemførelse af samarbejdsprojekter.** Som der er nævnt i programudkastet (side 229) kan der ligge muligheder for samarbejdsprojekter i et samspil med de øvrige EU-fonde. Det vil blive værdsat af EU (i form af øget EU-stilskud) dersom sådanne projekter gennemføres som LEADER-projekter. Muligheden herfor bør derfor overvejes – eller rettere: genovervejes.
Som det nye indsatsområde i nærværende programudkast er samarbejdsprojekter medtaget. Både for LEADER og for ”erhvervsudvikling”. For LEADER-samarbejdsprojekter er der anført, at der minimum skal være to aktører, for at projektet kan få tilskud under denne ordning, og det kunne synes som et minimum. Det ser dog ud til, at erhvervsudviklings-samarbejdsprojekter kan gennemføres som individuelle projekter (side 206), hvilket umiddelbart kan virke ulogisk.
5. **Tværasektoriel tilgang.** Een af effekterne af en lokal udviklingsstrategi er, at det tager udgangspunkt i en SWOT af området med afdækning af de ressourcer, kompetencer, kapaciteter m.v. der er til rådighed sammenholdt med de muligheder, svagheder og udfordringer der også er i området. Med dette udgangspunkt er der store muligheder for at tilgangen vil være tværasektoriel (som anført side 212). Samtidig er der i LEADER-metoden indbygget en sikring af at områdets interessenter generelt er repræsenteret sammen med repræsentanter for kommuner og regioner, hvilket ligeledes styrker den tværasektorielle tilgang. Også af denne grund er det vigtigt, at LAG’erne bevarer en høj grad af selvbestemmelse i forhold til både område-udpegning og udformning af udviklingsstrategi. EU’s tiltag i forhold til CSF, Partnerskabsaftalen mellem MS og Kommissionen samt CLLD er udtryk for, at det er erkendt, at vi skal søge at tilegne os og anvende en tværasektoriel tilgang for at udnytte de begrænsede ressourcer bedst muligt. LAG’erne har erfaringen, og vi bør ikke begrænse brugen af denne kompetence.
6. **Gennemførelse af innovative strategier.** I den foregående programperiode var dette LEADER-princip ikke medtaget som et krav. I dette programudkast er det medtaget (side 65 og side 72) ligesom der mange andre steder i udkastet er henvisninger til behovet for innovation. Det kan naturligvis være vanskeligt at bedømme hvornår noget er innovativt, men hvis det for LAG’ernes indsats accepteres, at det er innovation, dersom det er et nyt tiltag i forhold til hvad der hidindtil har været gængs, vil det være muligt for LAG’erne at indskrive dette i udviklingsstrategierne, hvorved nytænkende og innovative projekter kan få point frem for andre projekter, der ikke opfylder dette. (Pointkrav er anført under de enkelte indsatser)
7. **Netværkssamarbejde mellem lokale partnerskaber.** Konceptet med netværkssamarbejde er spændende og indeholder mange muligheder. Som der skrives på side 53, så er et af programmets mål at ”fremme samarbejde på tværs af sektorer og mellem aktører, der traditionelt ikke har arbejdet sammen om udvikling af lokalområdet. Hermed udnyttes det lokale potentiale mest effektivt”. De resultater, der opnåedes gennem GrønVækst programmet (280 mio / Særlig pulje til Regioner og Kommuner) burde inddrages i en vurdering af hvordan sådanne netværkssamarbejder kan søsættes. På trods af meget begrænset tid, mangelfuld vejledning, ekstremt lange centrale sagsbehandlingstider og uden teknisk assistance (og vel egentlig også et begrænset budget) lykkedes det Regioner, Kommuner og LAG’er at etablere netværkssamarbejder, der forhåbentlig vil udmønte sig i bæredygtige projekter. (projekterne er knap igangsat, og resultaterne kan derfor endnu ikke aflæses)
Derudover er det naturligvis vigtigt, at LAG’erne har øje for de potentialer, der ligger i at samarbejde med andre partnere i LAG-området – eller evt. på tværs af LAG-grænser. Når netværkssamarbejdet er ønskeligt, er det uheldigt, at potentielle samarbejdspartnere, som Kommunen (side 134, 141 og 210)

Afslutningsvis vil jeg stille spørgsmål ved værdien af de tre siders ”bemærkninger” (side 249-251), der anføres at være forslag fra de arbejdsgrupper, der har været nedsat på workshops afholdt for at sikre dokumentation for inddragelse i forbindelse med udfærdigelse af Partnerskabsaftalen. Især set i lyset af, at en oversigt over deltagerne er givet i et bilag som ikke er vedhæftet. Disse løstrevne bemærkninger kan anvendes efter forgodtbefindende, og det kan være svært at gennemskue, hvor og hvorledes de er anvendt i forbindelse med dette programudkast og Partnerskabsaftalen.